

MARY JOHN

Ana Pessoa

Il·lustracions de Bernardo P. Carvalho

Traduït per Mercè Ubach

La Maria João decideix escriure una llarguíssima carta adreçada al seu amor de la infància, en Júlio. A través d'aquesta carta anem coneixent els inicis de la seva amistat a la placeta, el vincle especial que els uneix i com n'arriba a ser d'important en Júlio a la vida de la Maria João [o Mary John, com l'anomena ell]. Però el sentiment és correspost o només són imaginacions seves? L'arribada de la Liliana és el motiu del seu distanciament o la relació ja estava sentenciada?

A través d'aquest escrit, la Mary John anirà plasmant les reflexions, els sentiments que l'acompanyen en aquest moment en què la seva vida està canviant més que mai. I pot ser, el que havia començat com una carta d'amor acaba responant la pregunta més important de totes: Qui és la Mary John?

01 PRESENTACIÓ OBJECTIUS

Aquesta guia de lectura per al llibre *Mary John*, d'Ana Pessoa i il·lustracions de Bernardo Carvalho, vol ser un recurs de suport per abordar l'obra.

A continuació trobareu un conjunt de preguntes per afavorir la conversa literària seguint les teories d'Aidan Chambers¹ i activitats enfocades a aprofundir en les capes de sentit de la novel·la, a posar l'accent en qüestions universals que es plantegen en la història.

La proposta de conversa literària segueix una estructura temporal [abans, durant i després de la lectura] però es pot considerar només com una guia per mantenir la conversa de manera ordenada després de llegir el llibre.

Com totes les guies de lectura, va acompanyada d'un seguit d'activitats optatives i de temes per plantejar el debat a l'aula o al club de lectura. Els objectius d'aquesta guia són consolidar la lectura i la comprensió lectora per evidenciar els elements més importants, fomentar la lectura i l'esperit crític.

1 Dime. *Los niños, la lectura y la conversación* [Fondo de Cultura Económica]

02 QUI SÓN ANA PESSOA I BERNARDO P. CARVALHO?

Ana Pessoa va néixer a Lisboa l'any 1982 i és autora de llibres per a infants i joves. Escriu des que és adolescent i va estudiar Llengües i literatures modernes [portuguès i alemany] a la Universitat de Lisboa. Quan va acabar, va fer estada a l'estranger i, per a disgust dels seus pares, s'hi va quedar. Ha treballat com a professora a Alemanya i com a traductora a Luxemburg i Brussel·les, on encara resideix.

Bernardo P. Carvalho va néixer el 1973 a Lisboa i va estudiar disseny i comunicació a la Universitat de Lisboa. L'any 1999 va cofundar l'editorial portuguesa Planeta Tangerina i hi treballa des d'aleshores. Al llarg dels anys ha rebut diversos premis i reconeixements pels seus llibres i il·lustracions, com ara el premi de la Fira de llibre infantil de Bolonya i el premi Nacional d'Il·lustració a Portugal.

Altres llibres de l'il·lustrador

03 ABANS DE LLEGIR EL LLIBRE

- Mireu-vos detingudament l'edició i el joc que fa l'il·lustrador amb la coberta, la contracoberta i les solapes quan estan desplegades. Abans de llegir la informació de contracoberta, sobre què creieu que anirà el llibre?
- Si us hi atreviu, podeu tastar una miqueta l'interior del llibre. Però no gaire, que encara us fareu algun espòiler!

- Què és estar enamorat? Com creieu que s'hauria de comportar una persona quan està enamorada? Creieu que ha de perdre el món de vista per l'altra persona o que un mateix és més important?

04 CONVERSA LITERÀRIA DURANT LA LECTURA

- Amb quin tipus d'animal relaciona la Mary John en Júlio? [p. 12] Per què creieu que ho fa?

—Un nen m'ha preguntat si era un nen o una nena. La meva mare va riure. Jo vaig plorar.

—Això és perquè no portes arracades ni els cabells llargs —va dir la meva àvia" [p. 13]

- Què opineu d'això que diu l'àvia sobre el gènere?

- "Qui sap si l'amor era allò, Júlio Pirata. Una persona capgirada." [p. 18]. Què creieu que vol dir?

- Què us sembla el primer encontre amb la Liliana?

- Què en penseu de l'expressió "morir d'amor"?

- Creieu que per a les dones és important emocionalment tenir la menstruació? Per què la Mary John sent que el seu cos està "incomplet"?

- Què en penseu de la Liliana? Com ha trastocat la vida de la Mary John?

- Analitzeu els pensaments sobre la mort que hi ha a la pàgina 37 i parleu-ne.

- En quin moment decideix la Mary John trencar amb el passat, i per tant, amb el record d'en Júlio? Per què? Què hauríeu fet vosaltres?

"El profe em va preguntar si m'agradava més el mar o la muntanya. I jo li vaig dir que no em sabia decidir per l'un o l'altre. Que no tenia preferències. L'António em va preguntar: «I com és, això?». Li

vaig dir que no tenia cap animal preferit, ni cap estació preferida, ni cap plat preferit, ni cap autor preferit. Li vaig dir que m'agradaven moltes coses alhora i que això de vegades era difícil per a mi. Llavors em va preguntar: «Per què?». Li vaig dir que no sempre me'n sortia, d'entendre qui era jo mateixa. Que hi havia persones que eren d'una manera i persones que eren d'una altra manera, i que jo podia ser de diverses maneres alhora. El profe va riure. Em va dir que era millor ser de diverses maneres i no d'una manera i prou" [p. 58].

- Què n'opineu? I vosaltres, sou de blanc i negre o us agraden moltes coses al mateix temps?

- Com s'havia imaginat la Mary John la reacció d'en Júlio davant la notícia de la seva partida? Com passa en realitat?

- "I això vol dir que almenys tenim alguna cosa en comú, Júlio Petaner. Un silenci posat de través al coll, una incapacitat per a la vida, una bona estupidesa" [p. 66]. Hi esteu d'acord? Què creieu que vol dir?

- "En Daniel diu que no cal que entenguem totes les coses. Que, de vegades, només les hem d'acceptar" [p. 72]. Hi esteu d'acord?

"Aquell va ser el primer home que em va mirar així. Amb uns ulls que veuen i imaginem al mateix temps. Se'm va fer estranya, Pirata, aquella mirada. Aquell somriure. Tu no m'havies mirat mai així" [p. 59].

"A una part de mi li agrada que els homes em mirin el cos. Però a la meva altra meitat li agradaria tapar-los els ulls i la boca amb cinta americana, ficar-los en caixes i tirar-los per la finestra" [p. 76].

- Què vol dir? Us ha passat mai? Com us fa sentir? Creieu que als nois també els passa?

-
- Què deu representar la pàgina en blanc i la frase "Júlio Pirata, soc una habitació buida" i perquè creieu que l'han disposat així? [p. 79]
 - "Tot era tan trist. Els arbres, les cases, les ombres, el terra" [p. 83]. Creieu que aquests elements poden ser o estar tristos, o bé som nosaltres mateixos qui projectem el nostre estat d'ànim en el paisatge? Us passa? En sabeu posar algun exemple?
 - "Si això no ens agrada gens, sempre podem fer veure que ens encanta" [p. 84]. Quines coses amagueu per no fer patir la gent que us estimeu?
 - Per què creieu que la Mary John no vol acabar de fer la mudança i deixa una de les caixes sense obrir?
 - Per què parla tant del seu serrell? Creieu que realment quan diu serrell vol dir alguna altra cosa?
 - Per què sabem des del primer moment que en Daniel es convertirà en algú molt especial per a la Mary John?
 - Team Mary John o team Daniel: el món és imprevisible i no val la pena fer plans, sinó deixar-se endur, o a la inversa? S'ha d'entendre tot, o no cal, només acceptar les coses com són?
 - Es parla molt de ser una ànima perduda. Us proposem intercalar una lectura dins *Mary John*: un llibre il·lustrat molt inspirador que es diu, precisament, *L'ànima perduda* (Thule) de la Premi Nobel Olga Tocarkzuk. Comenteu-ho tots junts i penseu si es poden establir paral·lelismes entre aquesta petita història, la novel·la que esteu llegint i fins i tot les nostres vides.
 - En Daniel diu de la Mary John que té un aire "profund", de "dama antiga", "rotllo segle XIX". Què creieu que vol dir amb això? Vosaltres que coneixeu també la Mary John, trobeu adients aquests adjectius? Per què?
 - "Dos quarts de nou del matí, cel blau, el color dels nois" [p.110]. Què en penseu?
 - Coneixeu el conte de la Caputxeta Vermella? Per què creieu que la Sònia fa servir aquesta història per explicar la situació?
 - Per què creieu que la Mary John no li diu a en Júlio que va al poble? Què hauríeu fet vosaltres?
 - Durant tota la novel·la anem coneixent el personatge de la mare. Com ens permet l'autora conèixer el pare amb un simple sopar? Quina opinió us suggereix aquest personatge?
 - Durant la novel·la, la Sònia repeteix diverses vegades la frase "No tinc temps per a drames". Què creieu que vol dir i per què?
 - La Mary John assegura que li agraden dos nois alhora, si això és possible. Ho és, de possible? Us ha passat? Creieu que això és el que li passa a la Mary John?
 - Les amigues donen consells a la Mary John sobre en Júlio. Quin consell li donaríeu vosaltres?
 - A la pàgina 125 la Mary John s'imposa a en Júlio: "Em dic Mary John". Comenteu els estadis pels quals passa la Mary John abans d'arribar a aquest moment. [Es comporta d'una manera durant el llibre; de sobte comença a sentir un enyor molt gran cap a en Júlio i aquest enyor esdevé ràbia cap a la seva persona i empoderament].
 - "Una pàgina en blanc és un espai molt trist. Imaginar-ho, Júlio: un full buit" [p. 126]. Per què creieu que ho diu?
 - "Les coses creixen sense fer soroll, Pirata. Els arbres, les ombres, els dies. Jo també creixo sense fer soroll. El meu cos i el meu reflex. La meva ànima, el meu serrell" [p. 127]. Quina mena de creixements veiem en la Mary John durant el llibre? És un creixement només físic, de l'edat?
 - Diuen de la Mary John que és "melancòlica". Saps què vol dir? Hi estàs d'acord?
 - Quina cosa compara la Mary John amb un tic nerviós o mossegar-se les ungles? Què us fa pensar?
 - "Jo també buscava alguna cosa, i potser ja he trobat el que buscava" [p. 141]. Què estava buscant, la Mary John?
-

- En Daniel diu, de broma, que si la Mary veiés la seva vagina pel carrer, no la reconeixeria. Creieu que, sobretot les dones, som prou conscients de la nostra anatomia íntima i la nostra sexualitat?
- L'àvia de la Mary John diu: "La vida real és despertar-se al matí i treballar. Pagar el que deus, exigir el que et deuen" [p. 165]. Què en penseu?
- "La meva mare va respondre que no totes les històries d'amor eren boniques. Que l'amor es podia acabar. Que la nostra relació més llarga era amb el nostre propi cos, amb la nostra existència. I després em va mirar i em va dir que la mestressa del meu cos era jo i no pas en Daniel" [p. 166]. Què n'opineu?
- En aquesta part de la novel·la, la Mary John té una conversa bastant íntima amb la seva mare i la seva àvia. Creieu que es poden parlar d'aquestes coses amb la família?
- El pare de la Mary John descriu l'amor com a "bonic i aterridor". Penseu que pot ser dues coses tan diferents alhora? Per què?
- Sabíeu que a Portugal mengen panses la nit de Cap d'Any? Coneixeu més tradicions diferents de la nostra per a aquest dia? Podeu investigar més sobre la manera com celebren les festivitats a Portugal, el país d'origen de la novel·la.

05 DESPRÉS DE LLEGIR EL LLIBRE

- Sabeu què és el gènere epistolar i quines són les seves característiques? Creieu que aquesta novel·la se'n podria considerar un exemple?
- "Escolta'm bé, això no és cap carta d'amor. Oblidaho. Les cartes d'amor no són així. No parlen de menstruació ni d'acudits verds. No parlen de verticals contra la paret ni de pírcings al melic. No parlen de pèls a la patatona ni de lesbianes. I fixa't en una altra cosa, Júlio: aquesta carta no comença amb paraules dolces i cursis rotllo «Estimat Júlio» o « Júlio, amor meu»" [p. 34]
- Això és una carta d'amor? Per què?
- Què és el que més t'ha agradat?
- Què no t'ha agradat?
- Quan vas veure el llibre, vas pensar que la història aniria així?
- Recomanaries el llibre als teus companys o amics?
- T'ha recordat alguna altra obra que hagis llegit?
- Com podríem definir l'estil i el llenguatge que fa servir l'autora? Què en destacaríem?
- Sobre l'estructura de la carta: en quin punt de la història comença la carta? En quins trossos s'evidencia que està escrivint una carta? En algun moment us oblideu que està escrivint una carta? Se us ha fet pesada, aquesta estructura?
- Quin és el vostre fragment preferit?
- La Mary John sempre parla d'ella mateixa en termes de dualitat ["soc de diverses maneres al mateix temps", "jo també soc dolça i àcida alhora"...]. Escriviu una descripció de com és la Mary John per dins i per fora.
- Com és en Júlio? Trobeu que el personatge evoluciona al llarg de la història? Com evoluciona la vostra opinió sobre ell durant la lectura?
- Per què creieu que el Júlio bateja la Maria João amb el nom de Mary John? Què en penseu? Què significa per a la protagonista el canvi de nom? Veieu rellevant el moment, a la pàgina 125 i al final, en què ella es rebel·la i decideix recuperar el seu nom?
- En quin moment creieu que la Mary John té clars els seus sentiments cap a en Daniel? [podeu dir més d'una escena]

- En quin moment en Júlio passa a ser un personatge central del llibre [que arriba fins i tot a justificar la manera com està escrit i el nom de la protagonista] a ser un personatge secundari.
- La novel·la t'ha emocionat? T'ha deixat indiferent? Quines emocions creus que desvetlla?

06 ACTIVITATS OPTATIVES

Taller: Dissenyem una coberta

Bernardo P. Carvalho fa que una de les il·lustracions a doble pàgina es converteixi en la coberta. Analitzeu per què creieu que ha triat aquesta.

- Quina funció creieu que compleix una coberta?
- Quins elements ha de tenir tant sí com no?
 - Títol
 - Autoria
 - Autoria de les il·lustracions
 - La traducció
 - Editorial
 - Text de contracoberta
 - Codi de barres
 - Altres elements: Si ha guanyat premis, una frase d'algú lloant el llibre, biografia de l'autoria...

Amb tota aquesta informació al cap, feu grups i decidiu quina és per a vosaltres la coberta ideal de Mary John. Quina il·lustració faríeu servir? Quina informació hi posaríeu? Podeu tornar a escriure el text de contracoberta.

Si voleu dur a terme aquest taller amb les editores de L'Altra Tribu, ens podeu escriure a hola@altratribu.cat per organitzar la trobada.

Joc de cartes

Sabeu el regal que la Mary John fa a en Daniel? Doncs farem el mateix: posarem tota la nostra creativitat en aquest joc de cartes basat en el llibre Mary John [personatges, escenaris, objectes...]. Per grups, haureu de decidir quins elements representaran cada carta.

- Una baralla està formada per 52 cartes.
- Hi ha 13 rangs de cartes. Aquests rangs inclouen els números del 2 al 10, sota, reina, rei i as.

- Hi ha quatre sèries: cors, diamants, espases i trèvols; per tant, hi ha 13 cors, 13 diamants, 13 espases i 13 trèvols.
- Els diamants i els cors estan impresos en vermell; les espases i els trèvols estan impresos en negre. Així doncs, hi ha 26 targetes vermelles i 26 targetes negres.
- La baralla no inclou cap comodí

Dimensions de les cartes: 6,3 x 8,8 cm

Podeu fer les cartes amb cartolina i finalment folrar-les perquè durin més!

Ambientem-nos

Durant el temps que duri la lectura i el comentari de Mary John podem decorar l'aula amb motius que ens ajudin a ambientar-nos: notes amb comentaris dels lectors, altres llibres dels creadors, les il·lustracions impreses i... els nostres propis cartells!

Mary John té frases molt potents. Us proposem que feu pòsters amb aquestes frases [podeu agafar les il·lustracions del llibre o crear-los vosaltres des de zero!].

Taller de còmic

Sou lectors de còmics? Us haureu fixat que, tot i que és una novel·la, l'il·lustrador s'inspira molt en la il·lustració del còmic per fer els dibuixos. Podem fer una exposició de còmics que ens agradin perquè ens inspirin. També podem compartir entre tots quines característiques creiem que són pròpies del còmic i deixar-les per escrit perquè tothom les vegi. A partir d'aquest moment us proposem dues alternatives:

- Agafeu una de les il·lustracions en forma de vinyetes i ompliu-les amb els diàlegs en estil directe o d'altres informacions que percebem durant la lectura del llibre.
- Si us agrada dibuixar, podeu decidir il·lustrar, inspirats en l'estil de Carvalho, una escena del llibre que ell hagi deixat sense il·lustrar.

Ens escrivim una carta

Això de les cartes sona a una cosa del segle passat, però pot ser una activitat d'allò més divertida. Entreu a la web [FutureMe](#) i escriviu-vos una carta. Podreu configurar quan la voleu rebre: a final de curs?, després de les vacances d'estiu?, d'aquí a un any? Passat aquest temps, rebreu la vostra carta al correu electrònic. Potser us sorprèn el que havíeu escrit.

07 MÉS ENLLÀ DEL LLIBRE: OBRIM EL DEBAT

Parlem de relacions tòxiques

Mary John, encara que sigui de manera subtil, ens permet obrir un debat: el de les relacions tòxiques i el mite de l'amor romàntic. El camí de la Mary John comença en aquest extrem, desproveïda fins i tot del seu nom real, però acaba en una mena d'empoderament. En [aquest article de l'Ara Criatures](#) es reflexiona sobre com perceben els adolescents aquest tipus de relacions. Si us hi atreviu, de ben segur que és un meló interessant d'obrir.